ՏՆՕՐԷՆ - ԽՄԲԱԳԻՐԱՊԵՏ
Հ. ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ՏԱՐԵԿԱՆ 500 ՂՐՇ.
ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 250 »
ԵՌԱՄՍԵԱՅ 150 »

Բաժանորդագրութիւնք կ'սկսին ամեն ամսոյ 1 ին և 15 ին

100 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ - Մ. ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Fondateur
M. Mamourian

Directeur-Rédacteur en chef
H. MAMOURIAN

"ARÉVÉLIAN MAMOUL"
JOURNAL ARMÉNIEN
QUOTIDIEN

100 ՓԱՐԱ

ՊՈԼՍԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

(Մեր մասնաւոր թղթակիցէն)

Կ. Պոլիս 27 Սեպտ. 1919

Ազգ. Ժողովը բաւական բուռն վիճաբանութենէ մը յետոյ քուէարկեց «Հայրենիքի Տուրք»ի օրինագիծը, որով իրաւասութիւն կը տրուի վարչութեան գործադրել պատիժներ թէև բարոյական... սակայն բաւական ազդեցիկ... ընդդէմ չվճարողներու։

Օրէնքին շուրջը վէճը սաստիկ եղաւ ըսի, և կուզեմ որ սխալ չհասկցուին խօսքերս։

Ոչ ոք հակառակ էր օրէնքին որուն պէտքը ամեն մարդ կ'ընդունէր։ Կիրարկութեան, գործադրութեան և պատիժներու մասին ալ համամտութիւնն ընդհանուր էր։ Միայն մէկ կէտին վրայ էր որ անհամաձայնութիւն կար։ Անիկա ալ սակի խնդիրն էր։

Վարչութիւնը երբ իր օրինագիծը ներկայացուց անոր մէջ սակ չէր նշանակուած այլ «ըստ կարողութեան» անորոշ բացատրութիւնը կար։

Երեսփոխաններէն անոնք որ վարչութեան գործը դժուարացնելու կամ անոր գնդակեղի հարուածներ տալու կողմն են պատեհ առիթ գտան հարուածելու վարչութիւնը՝ անոր ներկայացուցած օրէնքին մէջ սակին պակաս ձգուած ըլլալը մատնանիշ ընելով։

Անոնց գլխաւոր փաստը «[illegible]»ն էր։ վարչութիւնը ի պատասխանի անցեալ նիստին բացատրեց թէ եթէ սակը չէր ճշդած, ատիկա անոր համար չէր որ անոր վրայ անդրադարձած չէր այլ ընդհակառակը շատ մտածած միջոցներ խորհած և ինքզինքն անկարելիութեան մը առջև գտնելով էր որ այդ որոշ սակի գաղափարէն հրաժարած էր։ Սակայն ընդդիմադիրները անհամոզելի մնացին։ Ազգ. Ժողովը գործը յանձնեց յանձնաժողովի մը որ շաբթուան մը ընթացքին ուսումնասիրէ խնդիրը և եթէ միջոց մը գտնէ նոր օրէնք մը բերէ։

Ահա այդ օրէնքն էր որ կուգար այս շաբթու։ Օրէնքին ձևին և ոգւոյն մէջ բացի որոշ սակի մը ճշդումէն ուէ բացորոշ տարբերութիւն չի կար նախորդ օրէնքէն։

Յանձնաժողովին հինգ անդամներէն մէկն ալ սակին համամիտ չէր գտնուած և այս վերապահութեամբ ստորագրուած էր տեղեկագիրը։

Տեղեկաբեր Պ. Հմայեակ Խոսրովեան բաւական բուռն ջանքեր ըրաւ օրինագիծը նոյնութեամբ անցնել տալու համար։ Դաշնակցական Պ. Պ. Բարսեղեան և Արենց իրենց լաւագոյնը ըրին թեկնածելու համար Պ. Խոսրովեանին։

Իսկ Պ. Հայկ Խօճասարեան ընդհանուր կերպով մը ընդդիմացաւ սակին ճշդումին ցոյց տալով բոլոր այն պատճառները որոնք սակին որոշումով օրէնքը անգործադրելի կը դարձնէին։

Սակայն այս գօտեմարտին ամենէն շահեկան մասը կը կազմէր Պ. Հմայեակ Խոսրովեանի և Պ. Ստեփան Գարաեանի միջև զուտ օրէնսգիտական հողի վրայ տեղի ունեցած վիճաբանութիւնը։ Երկու հեղինակութիւններ որոնք իրարու հետ կը ճակատէին։

Եւ շահեկանն այն էր որ Գարայեան և Խոսրովեան երբեմնի ապատականներ, միևնոյն դպրոցին կը պատկանէին։

Պ. Գարայեան որ Սայիտ փաշայի դպրոցին մէջ կրթուած մարդ մըն է, նրբամիտ ծերունի մըն է, հմուտ, փորձառու և խորագէտ։ Անիկա իր հակառակորդներու հետ պայքարելու համար ունի այնպիսի եղանակներ որոնք կը յիշեցնեն Սայիտ փաշայի մեթոտները։ Ուղղակի նպատակին դիմանալու աղմկալից եղանակին տեղ անուղղակի և անաղմուկ կերպով իրեն նպատակին հասնելու միջոցները անիկա շատ աղէկ գիտէ։

Պ. Գարայեան Ժողովին ամենէն տաք մէկ պահուն, քուէարկութենէ քիչ առաջ, երբ յայտարարեց «յանուն վարչութեան» թէ «այս օրէնքը վարչութիւնը չէր կրնար գործադրել»։

Ասիկա անանկ յայտարարութիւն մըն էր որու արժէքը շատ լաւ կը հասկնային վարչութեան ընդդիմադիրները։ Վարչական տագնապ յառաջ բերելու ոչ ոք փափաք ունէր, հետևաբար սակը մերժուեցաւ մեծամասնութեամբ և ապագայ հարիւրաւոր վէճերու ու հարցում և հարցապնդումներու աղբիւր մը փակուեցաւ։

Հիմա կը մնայ գործադրել այդ օրէնքը։

Եւ գործադրութիւնը կը կարծեմ թէ բաւական դիւրին չէ։ Մանաւանդ շատ կը վախնամ որ մեր եկեղեցական իշխանութիւնները չունենան անաչառութիւն գործադրելու համար մկրտութեան, պսակի և թաղման անդիտութիւնները որոնք պատիժներու ամենէն ազդեցիկ մասը կրնան համարուիլ։

Դեռ օրէնքը չէր քուէարկուած այլ միայն սկզբունքը, և անցեալ կիրակի Տ. Զաւէն պատրիարք կրցաւ առաջին պատեհութենէն օգտուիլ և հանդիսութեանց արգելք մը դնելու թեթև սպառնալիքով անօգուտ և անողորմ հարուստի մը պարագաներէն գոնէ գումար մը փրցնել յուղարկաւորութեան օրը։

Ասկէ յետոյ երբ իր ձեռքերուն մէջ ունի Տ. Զաւէն Պատրիարք Ազգ. Ժողովէն վաւերացեալ օրէնք մը որ իրեն իրաւունք կուտայ այս արգելքը դնելու, կը յուսանք թէ շատ աւելի մեծ կորովով մը պիտի գործէ և շատ մը առիթներու մէջ պիտի օգտուի հայ անհատներու յիշեցնելու իրենց պարտքին կատարումը։

Տ. Զաւէն պատրիարք «ազնուաշուքներու» բարեկամ դէմք մը չէ եղած ոչ իր նախորդ շրջանի պաշտօնավարութեանց ընթացքին և ոչ ալ այս շրջանին մէջ։ Իր խառնուածքին տրամադրապէս հակառակ է քծնիքը ու շողոքորթութիւնը։

Ընդհակառակն բաւականէ աւելի վերապահ է և շողոմներէն աւելի տիրական շեշտ մը ունի իր ընթացքին մէջ։ Հետևաբար օրէնքին խստութեամբ գործադրութեան յարմարագոյն հեղինակութիւնն է եթէ իր շուրջը գտնուող մարդիկ զինքն չվհատեցնեն և իր ժողովրդականութեան վնասող բաներ ներշնչել չի տան Ն. Ամենապատուութեան՝ բարեպաշտաբար. արդի վարչութեան մէջ պատրիարքի խստութիւնը չեզոքացնող կակուղ դէմքեր շատ մեծ թիւ մը չեն կազմեր կամ շատ իր վրայ ազդելու չափ ուժ չունին։

Ամէն մարդու հաճելի ըլլալու փափաքով լեցուն մարդիկ չկան իրենց մէջ։ Ամէնէն դիւրազգաց դէմքն Հայկ Խօճասարեանն է՝ որդին ժողովրդական տիպարի մը, որ հակառակ իր փափկանկատութիւններուն մարդն է որոշ դպրոցի մը որ շատ հեռու է ազնուապետական ըլլալէ։ Խօճասարեանի միակ տկար կողմը ըլլալ կը թուի մամուլը որուն քննադատութիւններէն կ'ազդուի։

Եւ չենք կարծեր թէ մամուլը երբեք այս պարագային դէմ ըլլայ հարուստներու անզգայ ընթացքին դէմ ձեռք առնուած բարոյական պատիժներուն։

Այնպէս որ պատրիարքը զերծ է ազդեցութիւններէ և կրնայ կորովի կերպով գործադրել Ազգ. Ժողովի որոշումը։

* * *

Վարչութիւնը հակառակ անոր որ քանի ամիսներէ ի վեր պաշտօնի վրայ է դեռ չունէր իր դիւանը։

Այս շաբթու կատարուեցաւ այդ ընտրութիւնը և ընտրուեցան

Ա. Ատեն.՝ Ստեփան Գարաեան
Բ. » Տոքթ. Դր. Դաւիթեան
Ա. Ատենադպ. Հայկ Խօճասարեան
Բ. » Երուանդ Պէյազճեան

Ասկէ զատ վարչութիւնը այս շաբթու ըրաւ շատ կարևոր կարգադրութիւն մը որ արդարև շնորհաւորելի է։

Ժամանակէ մը ի վեր խնդրոյ առարկայ էր ան ի ճնշումը որ առաջ եկած էր պատրիարքարանի մէջ։ Ս. Պատրիարքը պարտաւորուած էր բոլոր պատրիարքարան դիմող կատարողները անձամբ ընդունիլ և անոնց բոլոր խնդրանքները անձամբ լսել ու պատշաճ տնօրէնութիւն հրամայել։

Նոյնպէս պարտաւորուած էր կարդալ բոլոր նամակները և մակագրել։ Եւ երևակայեցէք թէ պատրիարքարանին Բերա փոխադրութենէն՝ յետոյ ի՞նչ վիճակ կրնայ առած ըլլալ Ս. Պատրիարքին գործը։ Գում-Գաբու կեդրոնէ հեռու տեղ մը ըլլալով շատեր ճամբու երկարութեան տաղտուկէն զերծ մնալու համար չէին երթար Գում-Գաբու և կամ եթէ երթային փոխանորդ վարդապետը կը կարգադրէր իրենց խնդիրը և Ս. Պատրիարքին ներկայանալու և զայն ժամավաճառ ընելու առիթ չէին ունենար։

Հիմա ընդհակառակը նոյնիսկ պատրիարքարանի իրաւասութենէն շատ հեռու մնալիք խնդիրներու համար Ս. Պատրիարքին խորհուրդին դիմող անձերու բնաւ սահման չունի, այնպէս որ Տ. Զաւէն Պատրիարքը իր բնակարանին մէջ մէկ վայրկեան առանձին գտնալ կարելի չէ։ Հետևաբար շատ մը կարևոր անձեր կը պարտաւորուին երբեմն անկարևոր խնդիրներու համար եկող մարդոց համար սպասել ժամերով - ինչ որ մեծ անպատեհութիւններ կը ներկայացնէր։

Արդ Քաղ. Ժողովը այս կացութեան դարման տանելու համար Երուսաղէմի փոխ. Տ. Սմբատ Ծ. վրդ. Գազրեանի պաշտօն տուած է ասկէ յետոյ ընդունիլ բոլոր պատրիարքարան դիմող անձերը և անոնց խնդրանքներու գոհացում տալ՝ շատ կարևոր պարագաներու մէջ միայն Ս. Պատրիարքին հետ խորհրդակցելով։

Ասով Ս. Պատրիարքը ազատած պիտի ըլլայ շատ ծանր տաղտուկէ մը և պիտի կարենայ զբաղիլ աւելի կարևոր և ազգօգուտ գործերով, և աւելի առատ ժամանակ պիտի ունենայ հանդարտ մտքով մտածելու ներկայացուած խնդիրներուն վրայ։

ԱՐԴԱՄ ԱՆԴԵՂԱՑԻ

ԼՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Եգիպտոսի «Յուսաբեր»ին ջիղերուն դպեր է։ Ներևի Եգիպտոսի և մանաւանդ այս եղանակիս Գահիրէի տաքերը մեծ ազդեցութիւն մըն են գործեր անոր թուլցած ջիղերուն վրայ և լուտանք չմնար որ չթափէ Բարիզի Ազգ. Հայ պատուիրակութեան և մանաւանդ անոր նախագահին վրայ։

Եւ ինչե՞ն այս ջղայնութիւնը, Պօղոս Նուպար կ'քաջալերէ եղեր, «կը ժպտի եղեր հայ [illegible] մը պարտադրել լուծը նոր ազատուած հայ վիլայէթներուն»։

Մտիկ ըրէք որ հասկնաք թէ ինչ է եղեր այդ ժպիտը. «...Եգիպտահայութիւնը սա վերջին շաբաթներու մէջ [illegible] համոզուեցաւ թէ Ազգ. պատուիրակութեան Պետը Ն. Վ. Պօղոս Նուպար, ամբողջ ցեղի մը սրբազան դատին բարձունքներէն իջաւ, իջաւ ու գիջաւ նոր կուսակցութիւն մը յօրինելու ազորմելի տափակութեան, ճի՛շտ այնպէս ինչպէս կ'ընեն Ազգ. կոչուած պատուիրակութեան ուրիշ մէկ քանի ազգէն վճարուած անդամները իր արբանեակները»։

Հասկցա՞ք հիմակ թէ՝ ինչո՞ւ թուլցեր են «Յուսաբեր»ի ջիղերը, որովհետև Պօղոս Նուպար, վերջապէս կըրցեր է թէ՝ առանց ժողովրդական կուսակցութեան մը չպիտի կրնայ խօսք հասկցնել «Յուսաբեր»ի և անոր կուսակիցներուն, և այն մարդն որ կուսակցութիւններէ կ'խորշէր, այդ անունէն պարզապէս սոսկում կ'զգար ըմբռներ է վերջապէս թէ այդ կուսակցական ըմբռնումներն, աղանդաւորներ, ուխտաւորներ, մոլեռանդներ են և խօսք, տրամաբանութիւն, համոզում սկզբունք, համերաշխութիւն, համագործակցութիւն բառերէն բան չեն հասկնար, այլ երբոր զօրաւոր կուսակցութիւն մը ունենան իրենց դէմ, այն ժամանակ կ'սորվին մեկուսի կենալ և զօրաւոր հոսանքին տեղ բանալ։

Եւ «Յուսաբեր» որ «Ճակատամարտ»ին չափ ալ խելք չունի, կ'շարունակէ այսպէս քանի մը թերթերու մէջ պայքար մը Ազգ. Պատգամաւորութեան, անոր նախագահին և ժողովրդական կուսակցութեան դէմ։

Մինչդեռ «Ճակատամարտ» մենք (դաշնակցութիւնը) ժողովրդին ծոցէն ելած ենք ըսաւ և լաւ, անշուշտ իր պայքարը տարբեր ձևերով մղելու և հրապարակաւ լռելու խոհեմութիւնն ունեցաւ։

Այսպէս «Յուսաբեր» կարծեցուած կ'երևի իր տրամաբանութիւնը և այդ ալ Եգիպտոսի տաք կլիմային կ'վերագրեմ և կ'յանձնէի կազմուելիք կամ կազմուելու վրայ եղող կուսակցութիւնն հայ [illegible] անուանել։

Թո՛ղ այդպէս ըլլայ. իմ մասիս կ'ընդունիմ որ այդպէս յոռեգոյնի ժողովրդական կուսակցութիւնը իր նախակարգ դաշնակցականներէն, բայց պայմանաւ որ իրենք ալ ընդունին ...., որովհետեւ չեմ զգար թէ՝ իթթիհատի տեղը անցնիլ կուզեն, միայնակ առաջ հակակշռի իրենց դէմ չունենալով որեւէ ընդդիմադիր կողմ մը։

Կ'զարմանամ թէ՝ ինչո՞ւ այդքան գէշ կարծիք չինեն է «Ցուսաբեր» Համիտի վրայ, չհարցնէ՞ իր շատ մօտիկը գտնուած իր բարեկամին, որ Համիտի օրով սգատ համարձակ Թուրքիոյ մէջ կ'աշխատէր ապրիլ, մինչդեռ իթթիհատի ժամանակ իր ստուերն անգամ վախցաւ պատցնելու Թուրքիոյ մէջ և մենք թուրքիաբնակ հայերս շատ աւելի աւելի աղէկ ունէինք Համիտը քան թէ համիտները այս .... որ ոչ միայն աղէտաբեր գործաւ մեզի հայոցս համար, այլ նոյն իսկ իրենց երկրին Թուրքիոյ։

Ընտրութիւնը «Ցուսաբեր»ի կը թողում ուզածին չափ թող հայ .... յոռեգոյնէ ժողովրդական կուսակցութիւնն, եթէ ինքն և իրեններն ալ հայ .... կ'ուզեն որջորջուիլ...։

ԽՍ

ԿԱՐՄԻՐ ՏՐԱՐԷՆ

(ԱՐԻՒՆ-ԱՐՑՈՒՆՔԻ ԷՋԵՐ)

Վերջապէս Ս. Կաթողիկոսը անհաւանականին ալ փորձած ըլլալու յուսահատական ճիգով մը պաշտօն կուտայ Մասնախումբի մը (զոր կը կազմէին Տ. Գրիգոր քհնյ. Իսկէնտէրունի, Մ. Գըլըճեան՝ Մերսինցի, Բ. Փափազեան Ատանայէն, Կ. Պարսումեան՝ Հալէպէն, Ռ. Սելեան՝ Մերսինէն են.) հեռագիր խմբագրել Նախարարութեանց և Թուրք մէջլուսանին, ու այս առթիւ կը յայտարարէ, թէ «կը վախնամ որ այս փորձը առիթ տայ տառապումներս խստացնելու և թերեւս զմեզ ալ հեռացնելու ժողովուրդէն, որպէս անոր թելադրիչը և մեկնումը դժուարացնող»։

ԹԻՒ 3 ՊԱՏՃԷՆ

[illegible]

Կայս. կառավարութիւնը հայրենիքին համար օգտակար նկատելով հայոց փոխադրութիւնն ու հեռացումը իրենց դարաւոր բնակավայրէն, ժողովուրդը իբր վերջնական վճիռ մը համակերպած էր այդ կարգադրութեան և հրամանին։ Նախարարաց խորհրդոյ որոշումը՝ այժմ՝ իբր կատարուած իրողութիւն մը գործադրուած ըլլալով, մէջտեղ կը մնան անտուն և անբնակարան, անօթի և մերկ մնացորդներ, որոնց մէծ մասը .... բնաջնջուելու վրայ են։

Ցանուն հարիւր հազարաւոր կաթողիկներու և այրիներու կը խնդրեմ, որ ներկայ կացութիւնը բաւ համարուի, և ձեր բարձր ժողովը հաճի արդէն իսկ փառաւոր եղող օսմ. պատմութեան գործավարութեան էջ մը բանալ։ 2 Հոկտ. 1915։

ԹԻՒ 4 ՊԱՏՃԷՆ

[illegible]

Կայս. կառավարութիւնը հայրենիքին համար օգտակար նկատելով հայոց հեռացումը և տեղափոխութիւնը իրենց դարաւոր բնակավայրէն, ժողովուրդը համակերպած ու հնազանդած է այս հրամանին, բայց անոր ջարդէն մնացած մասը այժմ անապատներու և դաշտերու մէջ, իրեն համար անծանօթ եղող լեզու և ապրելակերպ ունեցող տեղեր՝ կը մնան մերկ ու անօթի։

Օդի և ջուրի հետ չկարենալ ընտելցող և ապրուստի ամենատարրական միջոցներէն զուրկ եղող և հետեւաբար մեծագոյն մասը ափ մը հողով ծածկուելու բախտն անգամ չունեցող այդ անմեղներէն օրական հազարաւորներ ոչնչանալու վրայ են։

Միմիայն Հալէպի մէջ մահերու օրական քանակը հարիւր քառասունը կ'անցնի։ Ասկէ զատ հայերու փոխադրուած մէն մի տեղի մէջ, բացօթեայ վայրեր, կորուստին թիւը համեմատաբար աւելցած է, հետեւաբար յառաջիկայ ձմրան եղանակին աւելոր ազգեցութիւնը՝ իր բոլոր սաստկութեամբը այժմէն աչքի առջեւ կը պարզուի։

Թուրք ազնիւ ազգի քաջարի նախնիքը փառաւոր յաղթութիւններով իրենց նուաճած և հպատակեցուցած ազգերը՝ յետ նուաճման կը նկատէին իբր աւանդ և բառ այնմ պաշտպանելով ու պահպանելով պատմութեան էջերը կը զարդարէին և զայնս իրենց ապագայ սերունդին կը նուիրէին։

Ըստ այնմ՝ եթէ հայ տարրին դաբէրէ ի վեր ցոյց տուած հաւատարիմ հպատակի ընթացքին օսմանեան ազգութեան օգուտ մը չունենալը առաջ քշուի իսկ, գէթ պէտք է յանցանքին և պատիժին մէջ համեմատութիւն մը պահուի։

Ուստի, կը խնդրեմ որ մնացորդներուն անապատներու, դաշտերու, անձրեւի և ձիւնի տակ, մերկ, անօթի վիճակի մը մէջ ջնջուելուն և ոչնչացման տեղի չտրուի։ Ներկայ վիճակը բաւ համարուի այլեւս, և այսպէսով պատմութեան պատուոյ էջ մը աւելցուի։ Կը փութամ յանուն հարիւր հազարաւոր կաթողիկներու, այրիներու և թշուառներու խնդրել ձեր միջնորդութիւնը, Վեհ. կայսեր մօտ, այս շնորհին համար։

***

Արդարեւ այս հեռագիրներուն հետեւանօք ամենախիստ հրամաններ եկած ըլլալով, բոլոր տարագիր քահանաները հետխառն գրկուեցան Պօզ և Մուսուլ, ժողովուրդը բռնադատուելով անմիջապէս քալելու գէպի շրջակայ գաղաները և գիւղերը, ինչպէս նաև դէպի Տէր-Զօր աւաքումները մեծ և փութկոտ հանդամանք մը ստացան։ Իսկ հետեւեալ հրամանագիրը հարկադրեց Կաթողիկոսը՝ առանց մէկ քանի օրուայ անհրաժեշտ միջոցն իսկ տալու՝ Հաճնոյ, Ատանայի առաջնորդին (Թորոս Եպ. Արսլանեան) և 5-6 վարդապետներու հետ մեկնիլ, ոստիկաններու հսկողութեամբ, դէպի Պոլիս։

ԹԻՒ 5 ՊԱՏՃԷՆ

Նօ. 2616 15 Հոկտ. 1915

Կ. Պոլիս

Սայ Կաթողիկոսութեան

Ի Հալէպ

Հարկ դատուած է, որ ցնոր զեկուցում Հալէպի ենթակայ գաւառակներէ մէկուն մէջ բնակիք։

Հետեւաբար, կը խնդրենք, որ կուսակալութեան հետ խորհրդակցաբար որոշուելիք տեղը մեկնելով հեռագրէք մեզի։

(Ստորգ.) Նախարար Իպրահիմ

***

Ահա քանի մը նմոյշներ Արեւմ........ որուն բոլոր էջերը .... են։

ՏԱՐԱԳԻՐ ՄԸ

(Վերջ)

ՀԱՅԵՐԸ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ

Դ.

«Հայերը ազնիւ ցեղ մըն են։»

ՏՔԹ. ՀԷՄԼԻՆ

Պոլսոյ Ռոպըրթ Գոլէճի հիմնադիրը,

«Հայաստանի ծառայելը, քաղաքակրթութեան ծառայել է»։

ԿԼԱՏՍԹԸՆ

«Որքան խորաչափենք անոնց հեւաւոր անցեալը, այնքան աւելի կ'սկսինք ըմբռնել չինարար և լուսաւորիչ դերը զոր խաղացին հայերը աշխարհի քաղաքակրթութեան պատմութեան մէջ։»

ՀԷՐ ՀԱՈՒԲԹ

Գերման երեւելի գիտնական. գրած է Հայաստանի անցեալը և ներկան։

«... Հայերը, անկասկած, Օսմանեան կայսրութեան մէջ ապրող ժողովուրդներէն ամենէն արթնամիտներն են։»

ԲՐՕՖ ՔԱՐԼ ՌԸԹՀ

«Հայաստան եւ Գերմանիա» երկրին մէջ։

«Հայերը կը կազմեն միակ քաղաքակրթիչ տարրը Փոքր Ասիոյ մէջ։ Խոզազասէր՝ անձնազոհութեան սատիճան, օրէնքին հնազանդ՝ նոյնիսկ ի վնաս իրենց. ժրաջան և յուսալից՝ այնպիսի պարագաներու տակ, երբ մարդկութեան մեծամասնութիւնը պիտի վհատէր։ Տարր մը որմէ գիւղացիներ և մարտիրոսներ կազմուած են։»

ՏՔԹ. ՏԻԼԼՕՆ

Մեծաւոր Արեւելքի վրայ գրող համրաւաւոր Անգլիացի [ ] հեղինակ մը։

«Եթէ երբեք ինծի հարցնէիր թէ ամերիկեան բնակչութեան թիւը աւելցնող զաղթականութիւններէն ո՞րն է ամենէն բաղձալին, ամենէ ...... պիտի անուանէի հայերը։»

Հանգուցեալ ԷՆՏՐՈՒ ՀՈՒԱՅԹ

Գերմանիոյ Միաց. նահանգաց դեսպան։

«Դժուար պիտի ըլլար ազգերու տարեգրութեանց մէջ գտնել ցեղ մը որու դէմ գործուած ըլլայ այնքան ոճիր որքան հայոց դէմ, որոնց առաքինութիւնները խաղաղասէր հանդամանք մը ունին և որոնց մոլութիւնները բանութեան արգիւնք են։

ԼՕՐՏ ՊԱՅՐԸՆ

«Անոնք Թուրքին տոկունութիւնը ունին առանց անոր անշարժութեան, յոյնին արագ ըմբռնողութիւնը և նրբութիւնը։ Մէկ բառով Արեւելքի Անկլօ-Սաքսոններն են անոնք։»

Հ. Օ. ՏՈՒԱՅԹ

Թուրքիոյ առաջին Ամերիկեան միսիոնարներէն մին իր «Քրիստոնէութիւնը Թուրքիոյ մէջ» գրքին։

«Արեւմտեան Ասիոյ բնակչութեան մէջ Հայերը առաջին կարգը կը գրաւեն՝ օժտուած մտաւորական, բարոյական և յառաջդիմասէր կարողութիւններով, ինչպէս նաև կամքի և նպատակի բնատուր յամառութեամբ, որով ոչ միայն իր դրացի Թուրք, քիւրտ, թաթար և պարսիկ ազգերը կը գերազանցէ, այլ նաև Ռուսերը։

Հայերը ժրաջան լուրջ և հաւանգուտ են. գլխաւորապէս կը փայլին երկրագործութեամբ... Շնորհիւ ընդունակութեան և ուշիմութեան Թուրքիոյ մէջ ամենաբարձր դիրքը կը գրաւեն։»

Վ. ՌՕՋԸՆ

(Գերման հեղինակաւոր անձնաւորութիւն մը։)

«Ասոնց չափազանցութեան կրնանք ըսել թէ ոչ միայն բուն Հայաստանի մէջ, այլ իր հեռաւոր սահմաններուն մէջ ալ, մեծ մասամբ Թուրքիոյ տնտեսական կեանքը Հայերու ձեռքն է։»

ՎՕՔԹ. ՊՕՈՒԼ ՌՕՐՊԱԽ

(Բաչածանօթ Գերմանացի գիտնական մը։)

«Ասորիները հակառակ իրենց կաթողութեան, թէև կարևոր բայց միշտ երկրորդական դիրք մը գրաւած են. սակայն Հայերը հասած են վարչական բարձրագոյն պաշտօններու և երբեմն վճռական ազդեցութիւններ ունեցած են Եգիպտոսի հանրային գործոց մէջ։»

ԼՕՐՏ ՔՐՕՄԸՐ

«Անոնք բազմածին են և համեմատաբար ազատ անբարոյականութեան ախտէն։ ... Թուրքիոյ ամենէն աշխատասէր ազգը Հայն է։ Շատեր լաւ կը նկարեն և ուրիշներ մեծ համբաւ չինած են Ռուսիոյ և Պրանսայի մէջ։ ... Հայերու երաժշտութեան հանդէպ ունեցած սէրը սա իրողութենէն կրնամ գատել թէ ամեն ընտանիք որու կարողութիւնը քիչ շատ կը ներէ, դաշնակ մը ունի... Շատեր գիտած են թէ մեր լաւագոյն դերասանները Հայեր են։»

ՍԸՐ ԷՏՈՒԻՆ ՊԻՑԸՐՍ

(Բառասուն տարի անդամակցած Պոլսոյ եւրոպական դատարանին։)

«...Հայերը ժրաջան և սակաւապէտ են, հաւատարիմ իրենց կրօնքին և ազգութեան, ուշագրաւ կարողութիւն մը ինքզինքնին յարմարցնելու կլիմայական, ընկերային կամ քաղաքական կեանքի պարագաներու.քաղցբարոյ, համակրելի, սիրալիր և զուարթամիտ։ Չափազանց հպարտ իրենց պատմութեամբ և հաւատքով վերջին ատտիճան միաբանասէր, մերժելով ամէն յարաբերութիւն այն ազգերու հետ որոնք իրենց ցեղին գոյութեան կրնան սպառնալ։ Արեւելքի ցեղերուն մէջ ամէնէ աւելի մաքուր բարոյականով օժտուած են, ընտանեկան յարկի սիրահար և ծայրաստիճան հիւրասէր են։

Անոնք զօրաւոր ազգ մը կազմող ամէնէ էական տարրերը ունին։

ԷՏՈՒԻՆ ՊԼԻՍ

(Կլրուքի գոյնէն «Թուրքիա եւ հայերէն վայրագութիւններ»ուն մէջ)

Ազգային Անցուդարձ

Անգլիական սկովտական վարժարանի ընկերութիւնը իր ներկայացուցիչը ղրկած է Իզմիր, որ երէկ այցելութիւն տուած է Տեղապահ Հօր և երկարօրէն տեսակցած տեղւոյս սկովտական վարժարանին մասին, ազգ. իշխանութեանց կողմէ եղած ծանօթ առաջարկին վրայ։

— Տ. Ցարութիւն Ա. քհյ. Սարգիսեան Էօտէմիշ մեկնած է տեղւոյն ազգային և եկեղեցական խնդիրներու կարգադրութեան համար։

— Երէկ Կրօն. Ժողովը նիստ գումարեց Տեղապահ Հօր նախագահութեամբ։ Նկատի առաւ Պատրիարքարանէ հասած գիր մը, որով Կեդր. Կրօն. Ժողովէն կը հաղորդուէր թէ չեղեալ կը նկատուի Երուսաղէմական Ցակոբ վարդապետի կողմէ Մաղնիսայի մէջ կատարուած Պ. Ս.ի և Վ. Կ.ի ապօրինի ամուսնութիւնը։ Նոյնպէս այդ նամակով կը ծանուցանէր, թէ Ցակոբ վարդապետ զրկուած է Կիլիկիոյ և Պոլսոյ Պատրիարքարանի թեմերու մէջ քահանայական պաշտօն կատարելէ։

ՆՇԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Իզմիրի ծանօթ՝ ընտանեաց և անհատապէս Պ. Մար իկ Լ. Պալեօզեանի բարեբաստիկ նշանախօսութիւնն կուզանք գոհութեամբ արձանագրել, Ակն. Օր. Նուշան Պատրիկ Կիւլպէնկեանի հետ ի Լօնտօն, ամսոյս 1 ին։

Այս առթիւ խմբագրութիւնս իր անկեղծ շնորհաւորութիւնները կը ներկայէ երկու խօսեցեալներուն, ինչպէս նաև Այրի Տիկին Լ. Պալեօզեանի, Պ. և Տ. Մ. Մօրուքեանի և երկու կողման բազմաթիւ ազգականներուն և պարագաներուն այս ուրախառիթ նշանախօսութեան առթիւ։

ԱՆԳԼԻԵՐԷՆ

«Զարթօնք» Լարնկն. Միութեան գիշերային դասախօսութեանց ԱՆԳ. ԼԻՆՐԷՆԻ Ա. դասաւանդութիւնը տեղի պիտի ունենայ այսօր ժամը 7ին (կ. ե.)։

Կը հրաւիրուին թէ Ֆրանսերէնի և անգլիերէնի համար բոլոր արձանագրուողները ինչպէս նաև արձանագրուիլ փափաքողներ ներկայ ըլլալ Մեսրոպեան վարժարանի մէջ, չկորսնցնելու համար նախնական ծանօթութիւնները։

ԳՆԵՑԷՔ ԱՇԱՊԱՐՆԵՑԷՔ

ՄՕՐԻՆՔՈՆԵՐ

ԼԷՓՏԻՆՈՍ

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՔ

ԱԶԳ. ԿԵԴՐ. ՈՐԲԱՆՈՑԻ

Հանգանակեալ Գորտէլիօի Տիկնանց օժանդակ յանձնաժողովոյ կողմէ։

Պ. Պ-Ց. Խ. Պօյաճեան, Գ. Գարմիր, նուէր 3 ական ոսկի։ Ս. Ցովակիմեան 2,50 ոսկի, Գ. Պզտիկեան 2 ոսկի։ Տ.Տ Հ. Մարկոսեան, Մ. Էնֆիէճեան, Լ. Թօփալեան, Հ. Փափազեան, Հ. Մազաճեան, Թորոսեան, Ս. Ծ. Նալպանդեան, Մ. Սիւքիասեան, Հ. Էլմասեան, Մ. Սպարթալեան, Մ. Փիլիպոսեան, Մ. Աղաղարեան, Ե. Պզտիկեան, Ց. Աղասեան, Տ. Կիւզէլեան, Վ. Իփլիքճեան, Թ. Ռէթէոսեան, Լ. Քարակէքեան, Է. Ազազարեան, Պարիկեան, Թիւֆէնկճեան, Լ. Զուլֆաեան, Ց. Պալեան Քէհեաեան, Վ. Դաւիթեան, Ս. Պօրէթթի, Ն. Քալէնտէրեան, Հ. Դաւիթեան, Ս. Պէյլէրեան, Զաքրեան, Կ. Պարոնեան, Անեազեան, Կիւրիւնեան, Օրք. Ա. Փափազեան, Տ. Տէր Մաթէոսեան, Պ. Սարգսեան, Ն. Ապաճեան, Կ. Աբրահամեան, Ա. Խաչատուրեան, Մ. Սիւրիւճեան, Մ. Մարկոսեան, Պ. Պ. Տօքթ. Տէր-Ղազէրեան Կ. Էկինլեան. Մաղաքեան եղբարք. Տ. Նալպանդեան՝ մէյմէկ ոսկի, Պ. Գ. Քրքքէսէլեան 75 ղրշ. Տ. Գասպարեան և Պ. Մ. Նուպարեան 60ակն. ղրշ.

Տ. Տ. Ն. Զիլբօշ, Խանէտէնեան, Պ. Պարտիզպանեան, Թ. Քէշիշեան, Ե. Սիւքիասեան, Կ. Ուզուրլեան, Դ. Մարտիրոսեան, Ս. Նալպանդեան, Ղ. Գարագաշեան, Ա. Սաաթճեան, Թ. Վարդանեան, Ն. Հալէպլեան, Տ. Վասիլիատիս, Մ. Գասպարեան, Սէթէրեան, Շիրինեան, Ն. Պէկեան, Է. Րումեան, Գրմաճեան, Ղ. Պալապանեան, Վ. Պապաեան. Եւա Ունճեան, Գալէմքէրեան, Ց. Ղազէրեան, Մ. Էտիրնէլեան, Պ. Խըտըրեան, Զէքմէզեան, Ն. Թահթաճեան, Ս. Ունճեան, Մ. Աւագեան, Մ. Կիւզէլեան, Ա. Ցարութիւնեան, Ո. Հալաճեան, Գ. Թագէոսեան, Բ. Ադամեան, Մզրաքեան, Ա. Բանոսեան, Ն. Նէվռուզեան, Ա. Գարաճանեան, Պարտիզպանեան, Ֆինճանճեան, Գափամաճեան, Խուպէսէրեան, Բամպուքճեան, Սանթուրեան, Միկեան, Թըքըրեան, Մարտիկեան, Օրք. Վ. Աւագեան, Թ. Քէքլիքեան, Ա. Ծրկանեան, Ն. Ցովակիմեան, Է. Զաքեան, Պ. Պ. Մ. Մինասեան, Գ. Պարտիզպանեան, Ց. Արգարեան, Ց. Ալէքսանեան. Տ. Ց. Մէյմարպաշեան, Տ. Ամալեա Աղաճանեան, Տ. Գ. Սէֆէրեան, Տ. Մ. Եղիազարեան 50ական ղրշ. Տ. Գ. Դաւիթեան, Պ. Պ. Մասնլեան, Հ. Մկրտիչեան, Ծ. Փափազեան, Հ. Սարաֆեան 40ական ղրշ.

(Շարունակելի)

Տեղական Լուրեր

ԿՈՒՍԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԸ կը ծանուցանէ թէ Այտընի Միւթէսարըֆը հանուելով, անոր տեղ ուրիշ մը պիտի կարգուի. Նազիլլիի և Չինէի կառավարական պաշտօնեաները հրաւիրուած են կարելի եղածին չափ շուտ անցնիլ իրենց նախկին պաշտօններուն գլուխը։

ՀԱՆՐԱՅԻՆ առողջապահութեան տնօրէնութիւնը հետևեալը կը ծանուցանէ. – Վերջին 24 ժամուան ընթացքին Մէնէմէնի մէջ պատահած է ժանտախտի մահացու դէպք մը։

ԳՈՐՏԵԼԻՕի մոմավաճառները, կը տեղեկացնեն տեղական թերթերը, յանկարծ գործադուլ հռչակած են և գոցած մոմ ծախելէ։ Գ. ծանօթ պատճառը, այն է թէ մոմ կը պահանջեն որ Բաքա կոչուած վայրին մէջ ալ սպանդանոց հաստատուի խնայողական տեսակէտով։

«ՔԷՕՑԼԻ»ն կը գրէ թէ ածուխի և վառելափայտի գները հետզհետէ կը բարձրանան, և ակնյայտնի է որ ձմեռը անոնք չափազանց սուղ պիտի ըլլան։ Ուստի խորհուրդ կու տայ կառավարական ձեռնհաս իշխանութեանց որ անհրաժեշտ միջոցները հիմակուց ձեռք առնուի։

«ՄՈՒՍԱՎԱԹ»ի գրածին համեմատ ելևմտական նախարարութիւնը քաղաքիս կուսակալութեան հաղորդած է թէ, այն ամեն թուրք հպատակները որոնք քաղաքին գրաւման միջոցին օտար տէրութեան անձագիր ձեռք անցուցած են, պարտաւոր են վճարել թէմէթթիւի տուրքը։

ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ

Պատիւ ունինք ձեզ տեղեկացնելու թէ՝ Իզմիրի և շրջակայից ընդհ. գործակալները անուանուած ենք

ԷՄՊԼՕԵԸՐՍ ԼԻԱՊԻԼԻԹԻ
ԷՇՈՒՐԸՆՍ ՔՕՐՓՕՐԷՇԸՆ ԼՄԹՏ.ի
Հրդեհի և ծովու ապահովագրին
և
ՍԷՆԹՕՐԻ ԷՇՈՒՐԸՆՍ
ՔԸՄՓԸՆԻ ԼԻՄԹՏ.ի
Ծովու ապահովագրին

Միևնոյն ժամանակ ձեզ կը տեղեկացնենք թէ՝ «Լօյտի գործակալներ»ը ըլլալով, ի վիճակի ենք կատարել անգլիական Լօյտի բոլոր ապահովագրական գործերը աւելի լաւագոյն պայմաններով։

Յիայոյս ըլլալով որ պիտի պատուէք մեզ ձեր յանձնարարութիւններով, հաճեցէք ընդունիլ Պ. մեր յարգանաց հաւաստին։

ՔՕՔՍ ՇԻՊԻՆԿ ԱՃԷՆՍ ԼՄՏ.

ՄԱՆՉԷՍԹԸՐԻ
Ա. ՓԻՐՍ եւ Ընկ. ՏՈՒՆԸ
(A. Pearce & Co.)

Բազմերս մէջ մասնաճիւղ մը հաստատած ըլլալով, պատուարժան վաճառականներէն կը խնդրէ որ բարեհաճին այցելել իրենց գրասենեակը, ուր մանիֆաթուրայի ամեն տեսակ նմուշներու նոր հաւաքածոյ մը իրենց տրամադրութեան տակ դրուած է.

Մ. ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Ընդհ. Ներկայացուցիչ
ամբողջ Փոքր Ասիոյ
45 ՊԱՔՐՃԸԱՆ ԲԱԶԱՐ
ԺԱՄ 10-12—3-5

ՎԵՐՋԻՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

Կ. Պոլիս 9 Հոկտեմբեր 1919

ՖՐԱՆՍ. ԶՕՐՔ Ի ՀԱՅԱՍՏԱՆ

«Չիգակօ Թրիպիւն» կ'տեղեկանայ թէ ֆրանսական զօրաբաժին մը շուրջ 10,000 հոգւոյ Հայաստան պիտի ղրկուի։ Այս զօրքերը Ալէքսանդրէտ ցամաք պիտի ելլեն և պիտի գրաւեն Պերլին-Պաղտատ երկաթուղւոյ գիծը, Ատանայի շրջանակին մէջ։

ՔԱՅԶԵՐԻ ՊԱՀԱՆՋՈՒԻԼԸ

Լօյտ Ճորճ կը պնդէ որպէսզի Հոլանտաի կոչ մը ղրկուի Քայզերը յանձնելու։ Իսկ եթէ Հոլանտա ինչ գիրք պիտի բռնէ այս հրաւէրին, որ և է լուր մը չհրջիր։

ՖԻՈՒՄԻ ՀԱՐՑԸ

Բարձրագոյն խորհուրդը դեռ որ և է միջոց մը չէ գտած Ֆիումի հարցին լուծման համար։ Զինուորական գործողութիւն մը համաձայնականներու խորշում կ'ազդէ։

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԼԻՒՔՍԷՆՊՈՒՐԿ

Լիւքսէնպուրկի ժողովուրդին քուէարկութիւնն ի նպաստ Ֆրանսայի արտայայտուած ըլլալով, երկու կառավարութիւններն պիտի բանակցին միութեան պայմաններուն վրայ վիճաբանելու համար։

ՆԱԽԱԳԱՀ ՈՒԻԼՍԸՆԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆԸ

Մր. Ուիլսընի վիճակը մտահոգիչ ըլլալ կ'շարունակէ, իր աղջիկը կոչուեցաւ իր հօր մօտ։

ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԻ ՆՈՐ ՆԱԽԱԳԱՀԸ

Փորթուգալի հանրապետութեան նախագահը՝ Ալմիրա իր պաշտօնին ձեռնարկեց օրէնսդիր ճողովին ներկայութեան։ Ապա ընդունելութիւն կատարուեցաւ նախագահական պալատին մէջ։ Այսօր նախագահը զօրանցքի մը ներկայ պիտի գտնուի։

ՈՒԻԼՍԸՆԻ ԱՌՈՂՋ. ՎԻՃԱԿԸ

Ուրիշ հեռագիր մը նախագահին առողջական վիճակի մասին կ'ըսէ. Մ. Ուիլսընի վիճակը, որոշ չափով մը բարելաւուեցաւ։ Նախագահը հանդարտ գիշեր մը անցուց, աւելի բարւոքում մը կը յուսացուի։

ԱՆԻՇԽԱՆԱԿԱՆԻ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒՄ

Ոստիկանութիւնը Պոլսոյ մէջ Թօքաթլեանի պանդոկէն անիշխանական մը ձերբակալեց։

ՕՍՄ. ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ

Պոլսէ հասած լուրերու համեմատ, Սուլթանը իրատէով մը կ'արաօնէ նոր գահլիճին նախագահ Հալիս փաշաի ձեռնարկել երեսփ. ընտրութեանց։

ՄԱՐՕՔԻ ԱՊՍՏԱՄԲՆԵՐԸ

Կ'տեղեկացնեն թէ Մարօքցի ապստամբները հնազանդութիւն կը յայտնեն սպանիական կանոնաւոր զօրաց։ Զանազան կախիներ տեղի ունեցած են, ուր զգալի կորուստներ ունեցած,

ՖԻՈՒՄԻ ՄԱՍԻՆ

Իտալական թերթերը յուսախաբութեամբ մը հաւանական կը կարծեն որ ամերիկեան կառավարութեան առաջարկին համեմատ՝ անգլ. կառավարութեան մօտ Ֆիումի խնդիրը պիտի լուծուի կանոնաւոր զօրաց գրաւումով յանուն ազգերու դաշնակցութեան։

ՍԵՐՊԻՈՅ ԶՕՐԱՇԱՐԺԸ

Հռոմէ կ'հեռագրեն թէ կառավարութիւնը ամէն միջոցներն ձեռք առած է տեղի չտալու համար սերպիական զօրաշարժի մը։

ՎԷՐՍԱՅԼԻ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ

Հռոմի թերթերն մօտերս պիտի հրատարակեն Վէրսայլի դաշնագիրը։

ՇԱՆԹՈՒՆԿԻ ՀԱՐՑԸ

Բարիզի չինական ներկայացուցիչն յայտարարած է թէ արդարութիւնն ի գործ պիտի դրուի և Շանթունկը պիտի վերադարձուի Չինու։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԸ

«Մէսաճէրօ» Նափոլէ կ'տեղեկանայ թէ՝ օտարական քաղաքական և առեւ. յանձնախումբը, Սրօլէաօ դուքսին հրամանին տակ կը վերադառնայ։ Յանձնախումբը այցելած է Պաթում, Թիֆլիզ և Պաքու ու ամէն տեղ մեծ ցոյցերով ընդունուած է։

ՕՍՄ. ԴԱՀԼԻՃԸ

Այս օրերս օսմ. նոր դահլիճը գիշերներն եւս խորհրդակցութիւններ կատարելն Փոքր-Ասիոյ խնդիրներուն համար ըլլալը կ'ատուգուի։

ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ՓՈՔՐ ԱՍԻՈՅ ՀԵՏ

Լօնտոնէ կ'հեռագրեն թէ՝ որչափ որ երկաթուղին կ'երթեւեկէ. հեռագիրներն ընդ մէջ Սմաղի և Պոլսոյ խզուած են և կը յուսացուի թէ մօտերս պիտի վերաշինուին։

ԱՆԿԼՕ-ԹՈՒՐՔ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ

Ճամբորդէ մը առացուած տեղեկութեանց համեմատ, Ա.-Գարահիսարի կողմերը անգլիական և թուրք զօրաց միջեւ ենթադրեալ ընդհարումը չէ պատահած և թէ այդ երկու զինուորական ոյժերը համերաշխաբար և սիրով կը վերաբերուին իրարու։

ԹԻԹՕՆԻԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Թիթօնիի յայտարարութիւններն լաւ տպաւորութիւն մը թողուցին ամեն շրջանակներու մէջ, որովհետեւ կարեւորութիւնը ցոյց կու տայ շարունակելու համաձայնական քաղաքականութիւնն Ֆրանսաի և Անգլիոյ հետ։ Թիթօնի չմոռցաւ ըսել, թէ որ Ֆրանսա, ըմբռնեց այն առաւելութիւններն որոնք

ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ

Պ.

Պատիւ ունինք ձեզ ծանուցանելու թէ, մենք գործակալ կարգուած ենք տեղւոյս հրապարակին վրայ՝

ՖԻԱԹ

ի քննաշարժ կառքերու ընդհ. ընկերութեան, իր հրամանին տակ գործելով և ի վիճակի ենք կատարել մեզի ուղղուած ամեն յանձնարարութիւնք՝ փոխադրող-կառքերու, ամեն կարգի ինքնաշարժերու, մակոյկներու, երկրագործական մեքենաներու ևլն.։

Յիայոյս ըլլալով որ, մեզ պիտի պատուէք ձեր յանձնարարութիւններով, հաճեցէք ընդունիլ մեր յարգանաց հաւաստին։

ՈՐԴԻՔ ՋԱՆԱՐՏԻ. ԼԱՆՏԻ

ԱՌԺԱՄԵԱՅ ՀԱՍՑԷ՝

Լօֆալ Հօնիչէր, Մարիթիմա Իթալիանաի գրասենեակները։

ՏՊԱՐԱՆ ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ
ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1883ԻՆ

ՏՊԱՐԱՆԻՍ մէջ կը տպագրուին գիրքեր, գրքոյկներ, ամսագրեր, յայտարարութիւններ, հարսանեկան հրաւիրագիրներ, զեկուցումներ եւ ժամանցներ եւն.

ՏՊԱՐԱՆԻՍ մէջ կը տպուին նամակագլուխներ, պահարաններ, հաշուեցուցակներ, ընկալագրեր, վերջապէս վաճառատան մը վերաբերեալ ամէն տեսակ տպագրական գործեր։

ՏՊԱՐԱՆԻՍ մէջ կը տպուին սեղնակագիրներ, երեկոյթներու նամակ-հրաւիրագրեր տոմսակներ եւ վերջապէս տպագրական արհեստին վերաբերեալ ամէն տեսակ գործեր։

Ամէն լեզուէ՝ ՀԱՅԵՐԷՆ, ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ, ԱՆԳԼԻԵՐԷՆ, ՅՈՒՆԱՐԷՆ, ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

ՏԵՍԱԿՆԵՐՈՒ ՃՈԽՈՒԹԻՒՆ
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՈՅՆԵՐՈՎ

Մաքուր եւ խնամեալ գործ օրուան գիներու վրայ

Տպարանս բաց է առաւօտէ մինչեւ կէս գիշեր խնդրանքներու համար

ՎՃԱՐՄՈՒՆՔ ԿԱՆԽԻԿ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կրակի դէմ.—

NATIONAL UNION SOCIETY LTD.

LONDON

CENTRAL INSURANCE CO. LTD.

LONDON

Ծովային.—

PHŒNIX ASSURANCE COMPANY LTD.

LIVERPOOL

Դիմել մանրամասնութեանց համար.

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐ
Լ.ԵՒ Լ. ՎԱՐԴԱՊԵՏԵԱՆ

ԱՐԱՐԱ

ԱՐԻՒՐԷՆ ԳՐՔՈՅԿԸ

ԱՐԱՐԱՅԻ ՄԵՐ ԱՆՄԱՀ ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՓԱՌՔԻՆ ՁՕՆՈՒԱԾ

ԱՂԵԽԱՐՇ ՅՈՒՇԱԳԻՐՔԸ

Պատկերազարդ շքեղ հատոր մը զոր հեղինակը վերստին լոյս կ'ընծայէ

ԱՐԱՐԱՅԻ ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

ԳԻՆՆ Է 75 ՂՐՈՒՇ

Մի մոռնաք «Արարա»ն օրինակներ նուէր ղրկել հայ որբերուն եւ կրթական հաստատութիւններուն

Դիմել՝ ՔԷՇԻՇԵԱՆ և ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ տպարանները։ Ֆրանկաց թաղ՝ Պ. ՍԱՐԳԻՍ ԳԱԶԱՋԵԱՆԻ և ՀԵՂԻՆԱԿԻՆ

„ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼ"

Թերթիս ծաւալը աւելի ընդարձակուած ըլլալով, այժմ ի վիճակի ենք աւելի լայն տեղ մը տալ ծանուցմանց բաժնին, նոյնիսկ եթէ ամէն օր հարկ ըլլայ միեւնոյն ծանուցումը կրկնել, ինչ որ ասկից առաջ ի վիճակի չէինք ընելու։

Ընդունուցին յայտարարութիւններ փոքր կամ մեծ, մէկ կամ աւելի ծանուցմանց համար։

Դիմումներ կ'ընդունուին առտուընէ մինչեւ կէս գիշեր։

ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐՈՒՄ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ Նոր տարեշրջանի առթիւ, հայերէն և ֆրանսերէն ամէն տեսակ դասագրքեր գնելու համար դիմել՝ ԳԱՌՆԻԿ Ա. ԲԱՐՈՒՆԱԿԵԱՆի, (51. Մեծ Ճամբայ. Գետեզերք)

Ցանկացողութիւնները կը կատարուին փութով և ճշտապահութեամբ։

Ցանկացողութեանց փոխարժէքը կանխիկ է։

Նոյն հասցէին պէտք է դիմել նաև ունենալու համար հանրածանօթ երգահան—դաշնակահար Պ. Ց. Մինասեանի բոլոր երաժշտական հրատարակութիւնները, մասնաւորապէս նոր հրատարակուած Բամ Փորոտան ու Հասսանը։

ՕՆՆԻԿ Կ. ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ

Մասնագէտ, Ուսուցիչ

ՅԱՆՁՆ Կ'ԱՌՆԷ

Ա.— Անկլօ—Սաքսոն դրութեամբ վեց ամսուան մէջ ուսուցանել ֆրանսերէն խօսակցութիւն։

Բ.— Երեք ամսուան մէջ ֆրանսերէն առեւտրական թղթակցութիւն։

Կը խմբագրէ հայերէն և ֆրանսերէն նամակներ և խնդրագրեր։

Կը կատարէ գրաւոր փոխադարձ հարազատ թարգմանութիւններ հայ. ֆրանս. և թրք. լեզուներով։

Հասցէ, Այա Եօրկի թաղ. Տիլպէր փողոց թիւ 18։

ԹԵՈԴՈՐՈՍ ԲՍԱԽՆՈՒՏԵԱՆ

ՋՐԱԲՈՒԺԱԿ Ն ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԲԱՂՆԻՔՆԵՐ

Ջրաբուժութիւնը մարմը կը մաքրէ, արտաշնչութիւնը կը դիւրացնէ արեան շրջանը կը փութացնէ և մարմնոյն անդամոց մասերուն ոյժ և առողջութիւն կը պարգեւէ։

Լոգանք ծծմբային } ռեւմաթիզմի համ.
» պարզ

տաք ու պաղ տուշը կիներու և այրերու համար առողջութիւն է։

Բէշիկթէշ ճոտէսի նոր փառաւ դէմ Ֆընտըք փողոց թիւ 18-32։

Հազար ֆրանք տուժելու պատրաստ է, եթէ հաստատել յաջողին թէ վնասակար է առողջութեան համար տուշը։

ՄԹԵՐԱՆՈՑ

ԾԽԱԽՈՏԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ՊԵՐՃԱՆՔԻ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Արգոյ հասարակութեան կ'ծանուցուի որ ծխախոտի րէժիին պերճանքի արտադրութիւնները վաճառելու համար մթերանոց մը բացուած է Ֆասուլաի հրապարակին վրայ թիւ 73, ոստիկանատան դիմացը։

Այս մթերանոցը հասարակութեան տրամադրութեան տակ պիտի դնէ իրենց նշանակեալ անփոփոխ գիներով պերճանքի յատուկ արտադրութիւնները։

Անոնք կ'բաղկանան ծխախոտներէ և սիկառէթներէ, Ճօքէյ—Քլիւպ, Սէրքըլ տը Պասֆոր, Եէնիճէ, Կրան—Բրի, Էն—Ալա, Սէրքըլ տ'Օրիան՝ Պաֆրա Մատէն, Ալլա և Կըսթրա—Էքսթրա։

ՁԵՐ ծանուցումներուն համար, դիմեցէք Ազգի Ընդհ. Գործակալութեան, Պօլիս Կալաթա, Մումհանէ, Հասան Փաշա խան, թիւ 18։

ՀԱՅԵՐԱՆ ԹԱՐՕՑԵՆԱՆ (7)

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ԵՒ ՊՈԼՇԵՎԻՔ

ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐ

ԵՒ

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

Դժբաղդաբար չունէի ոչ ժամանակ և ոչ ալ Դաշնակցութեան հրատարակած թերթերու և գրքերու հարկ եղած պաշարը, որոնցմէ կարենայի ընելով կարենայի ներկայացնել Դաշնակցութեան քոմմիւնիստական գործունէութեան իսկական պատկերը։ Իմ ձեռքիս տակ կը գտնուին հատ ու կտորներ այս և այն հրատարակութեանց, որոնց մէջէն ընտրեցի միայն մէկ քանին։ Վստահ եմ թէ ատոնք բաւական պիտի ըլլան համոզելու այն պատուղներուն որ Մարքսի վարդապետութիւնները արդիւնաւորեցին մեր մէջ։

1909ին երբ Դաշնակցութիւնը դեռ նոր միացեր էր միջազգային ընկերվարութեան բանակին, Պոլսոյ մէջ հրատարակուիլ սկսաւ շաբաթաթերթ [illegible] նիրէն էին Գեղամ Բարսեղեան, Տիգ. Զաւէն Եսայեան, Վահրամ Թաթուլ, Շաւարշ Միսաքեան, բոլորն ալ այդ ժամանակաշրջանի յայտնի Դաշնակցականներ։ Ազդակի ճակատը արձանագրուած կը գտնուէր, իբրև թերթին համակիրողներ, անունները հետեւեալ հանրածանօթ Դաշնակցականներու. Է. Ակնունի, Ա. Ահարոնեան, Ա. Եարճանեան, Ռ. Զարդարեան, Ս. Ջաւարեան, Ց. Շահրիկեան։ Այս անունները Դաշնակցութեան պատմական անձնաւորութիւններու հզօր անուններն են։ Ազդակի հրատարակիչները գիտէին թէ իրենց յարուցած ընկերվարական շարժումը թափ չէր կրնար ունենալ առանց այս հզօր անուններուն նպաստին։ Ասոր համար անոնք օրհներգած են այս լրագրական նորութիւնը և Ազդակի ճակատին շարած են Դաշնակցութեան համաստեղութիւնը կազմող այդ անուններու ցանկը, և անոնց հովանիին տակ յառաջ տարած են ընկերվարական այն փրոփականտը որուն նպատակն էր վերիվայր շրջել Հայ կեանքը։

Ազդակի սիւնակներուն վրայ համառօտ ակնարկ մը ձգողը անմիջապէս կը համոզուի թէ կը գտնուի ուժեղ հոսանքի մը առջև, որ օ[…] […]

Անիկա թէպէտ ենթադրաբար գրական, բարոյական և իմաստասիրական հանդէս մըն է, սակայն անոր մէջ գրեթէ չեն գտնուիր պատմական, գիտական, իմաստասիրական ուսումնասիրութիւններ։ Ասոնց են անոր մէջ գրական թարգմանութիւններ, վիպակներ, որոնք, սակայն, ընդհանրապէս ընտրուած են ընթերցողին ընկերվարական խմորը հաղորդելու նպատակաւ։ Կը գտնուին անոր մէջ նաև իմաստասիրութեան գոյն ունեցող յօդուածներ որոնք ընտրուած են գործել նոյն տեսակէտներով։ Ազդակի մէջ շատ կարեւոր դիրք կը գրաւեն Պաքունինի և Քրոփոթքինի երկու աշխարհածանօթ անիշխանականներու գրութիւնները։ Օրինակի համար ընտրուած և թարգմանուած են Պաքունինի ամենէն թունդ յօդուածները, որոնց մէջ հեղինակը շեշտելով մէկդի կը դնէ Աստուած, ազգ, կառավարութիւն, օրէնք, դատարան, եկեղեցի, ընտանիք և այն բոլոր գաղափարները, հաստատութիւնները և իրողութիւնները որոնք կը նկատուին (ըստ Պաքունինի) մեծ աստիճանով կաշկանդել անհատին կարծեցեալ ազատութիւնը։ Ահա այդ սիւնակներուն մէջ մեր մատաղ սերունդին իբրև մաքի ճարակ՝ հրամցուած են այնպիսի գաղափարներ — անիշխանութեան գաղափարներ — որոնց հը[…] […] րատարակութիւնը աններելի պիտի ըլլար Եւրոպական շատ մը ժողովուրդներու համար եւս։

Ազդակի մէջ հրատարակուած ինքնատիպ յօդուածները, որոնք կը կրեն Հայ ստորագրութիւն, են ընդհանրապէս նմանօրինակ գրութիւններ։ Տեսութիւններ, ջատագովանքներ ընկերվարութեան վրայ։ Եւ գտնուած են Հայեր որոնց արտայայտած գաղափարները քով կը նսեմանան Քարլ Մարքսի ջատագոված վարդապետութիւնները։ Մեր ընթերցողներուն գաղափար մը կրնան տալ հետեւեալ տողերը, որ կ'առնեմ Ազդակի Հայ յօդուածագիրներու մէկին գրութենէն։

«Արդ երեւակայեցէք մարդկային ընկերութիւնը ամէն կարգի իշխող տիրապետող ուժերէ բոլորովին ազատուած, անհատական սեփականութիւնը, դրամը, զինուորականութիւնը, պաշտօնական կրօնները, օրէնքները, դատարանները, ոստիկանութիւնը ջնջուած, հայրենիքները իրենց ֆաղաքական նշանակութենէն մերկացած, ամբողջ երկրագունդը մէկ հայրենիքի վերածուած այլեւս ընտանեկան յարկին կազմութիւնը ոչ մէկ ընկերական պայմանագրութեան չենթարկուէր, դասակարգութեան ամէն հարկադրող, հնազանդեցնող դրութիւն նմանապէս վերցուած։»

(Շարունակելի)